

גיליון מס' 84

מומלץ להדפיס את העלון לקראת שבת

מעלות
מרוח ישיבת מעלות
לשולחן השבת
עלון שבועי לבוגרי הישיבה

תחום בוגרים

ראש הישיבה

עת מלחמה ועת צרה

במלחמה צריכים להיות בטוחים בנצחון. אסור לחיילים לזעוק במלחמה. הציבור וזעק, אך לא אנשי הצבא, שנדרשים לשכוח שזו עת צרה ולהילחם בביטחון שעל יחוד ה' הם עושים מלחמה בלי פחד ומורא.

התקיעה בחצוצרות באה להרעיד את הלב ולעורר את העם להתפלל בעת צרה, אך לאנשי הצבא אסור לערער את הביטחון בניצחון המלחמה. לכן הרמב"ם מפריד בין עת צרה של הציבור לבין מלחמה של הצבא. אך יש הבדל בין מלחמה בין צבאות, לבין טרור כפי שאנו חווים אותו כיום. כשעם ישראל מתמודד עם טרור, המלחמה מתרחבת ונהיית כנגד הציבור, שכן מטרתו של הטרור הוא להחליש את הציבור ולהפחידו, ולכן הציבור נדרש להיות חזק מול הטרור.

בעקבות פרסום "דו"ח לוקר" על הצבא לפני כמה שנים, ביקשתי פגישה של רבני איגוד ישיבות ההסדר עם המכון למחקרי ביטחון לאומי INSS, כדי להעמיק בשאלה מה עומד מול עם ישראל מבחינה ביטחונית.

באותו מפגש כשנתבקשתי לדבר, אמרתי שמול טרור נדרש "כוח הרתעה", והסברתי גם את העניין הרוחני: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". אך תא"ל מאיר אלדר, שהיה בעבר ראש אגף מודיעין מחקר, סבר אחרת ואמר שמול הטרור לא מועילה הרתעה, והביא דוגמא מאחרי מלחמת ששת הימים שבה הטרור התגבר. לכן הוא טען שמול טרור אנו נדרשים ל"כוח עמידה", שזו היכולת לקום מהר ממכה שקיבלנו. ולדבריו על פי המחקרים מה שנותן לעם את הכוח לקום מהר ממכה זו אמונה. זאת אומרת שמול טרור אנו נדרשים לציבור חזק שמצליח לקום מהר בכוח האמונה ולהתאושש ממכות שניחתות עליו, ולהמשיך לפעול בעזר ובעוצמת חיים. למשל אם מול כל פיגוע היו קמים ישובים, זה היה ביטוי של עוצמת חיים שמנצחת טרור, וכן כל העוצמה שבאה לידי ביטוי כיום בהרפתת אהבה לצה"ל של אזרחי העורף.

אם כך, האוייב של טרור זהו הציבור, ואם כך אז הציבור הם הלוחמים מול הטרור. לכן כיום לציבור יש דין של מלחמה ולא של צרה ואסור לנו כציבור להריע בחצוצרות ולזעוק לה' מתוך מצוקה וצרה הבאה על הציבור, אלא להיות חזקים ולהילחם בטרור בכך שאנו חיים בעוצמה וקמים מהמכה כמה שיותר מהר. כיום אין הבדל בין הצבא לאזרחים במובן זה והציבור כולו "על יחוד ה' הוא עושה מלחמה".

מתוך שיעור שניתן לרבנים צבאיים

"וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעלתם בהצלת נַזְכָּרְתֶּם לַפְּנֵי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם וּנְשַׁעְתֶּם מְאִיבֵיכֶם. וּבְיָוֵם שְׂמַחְתֶּם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חַדְשֵׁיכֶם וּבְחַצְצֹתֵיכֶם עַל עַלְתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלֵמֵיכֶם וְהָיָה לָכֵם לְזָכְרוֹן לַפְּנֵי אֱ-לֹהֵיכֶם אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם" (במדבר י', ט"ו).

הרמב"ם בהלכות תעניות לומד מפסוקים אלו את המצוה להריע בחצוצרות בשעת מלחמה ואומר (פ"א ה"א): "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר: 'על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות'. כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת דבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו".

באופן תמוה, הרמב"ם מצטט רק חצי פסוק ומשמיט מהפסוק את המילים "כי תבאו מלחמה בארצכם". וגם בפירוט הצרות הרמב"ם משמיט את ענין המלחמה ומפרט: "כלומר.. כגון דבר ארבה כיוצא בהם".

להבנת תמימה מיוחדת זו, ניתן לראות ברמב"ם שני דינים שונים - דיני מלחמה ודיני צרה. יש חלק בין ההתמחדות של עם ישראל לבין ההתמחדות של צבא ישראל. צרה באה על הציבור, לעומת מלחמה שהיא אתגר של אנשי הצבא. כך גם יש חלק את המלחמה לשתי בחינות - לעם ישראל זו צרה, ולצבא ישראל זו מלחמה שבה צריך לנצח מתוך עוצמה ולא מתוך תחושת מצוקה.

התורה השתמשה כאן במילים "על הצר הצורר אתכם", ולא "כי תצא למלחמה על אויבך" שעוסק בבחינה הצבאית של המלחמה, כדי להדגיש שכאן מדובר במלחמה שהיא צרה.

החילוק הזה מאוד חשוב. בהלכות מלכים ומלחמותיהם, הרמב"ם מביא את דיני כהן משוח מלחמה (פ"ה, ה"ג): "עת שעורכי המערכות והם קרבים להלחם, משוח מלחמה עומד במקום גבוה וכל המערכות לפניו, ואומר להם בלשון הקדש: 'שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם כי ה' אלהיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם'. עד כאן אומר משוח מלחמה וכו'".

ובהלכה ט"ו הרמב"ם מדבר על החייל עצמו: "ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה וידע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ימחה זכרונם מלבו ויפנה מכל דבר למלחמה". מלחמה מבחינת החיילים זה בדיוק הפוך מהתייחסות למציאות כעת צרה.

פינת הילדים

חשינות חיפוש כפרשה וברשי"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חזרים כלאוזה הכא...

3. מה מיוחד בקול של יעקב?

2. מה אחיזתו של יעקב בעקב עשו אומרת על השלטון של ישראל בעולם?

1. ממתני היו ועשו יעקב ועשו?

"ענין יצחק אבינו היה היפך ממש רבינו ע"ה, כי יצחק לא הורשה לצאת מהארץ אך כח הראות ניטל ממנו, ומשה רבינו ע"ה לא הורשה להיות בארץ ישראל אבל נאמר לו 'וראה בעיניך'"

(מי השילוח, פרשת תולדות, על הפסוק: "ויהי כי זקן יצחק")

